

SLUTTRAPPORT: KOORDINATOR FOR AVFALL PÅ AVVEIE I GJØVIKREGIONEN

20.10.2021

RAPPORT 2021:13

Utførende institusjon:

Dokkadeltaet Våtmarkssenter AS

Prosjektansvarlig:

Lise Enger

Prosjektmedarbeider:

Andrea Rishatt, Kristine Heistad

Oppdragsgiver:

Handelens Miljøfond

Kontaktperson:

Terje Eckhoff

Referanse:

Enger, L. (2021). *Sluttrapport: koordinator for avfall på avveie i Gjøvikregionen*. Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS. (DNV Rapport 2021:13)

Sammendrag:

En koordinator ble ansatt høsten 2020 for å bidra til et nærere samarbeid mellom Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter (DNV) og det interkommunale renovasjonsselskapet Horisont Miljøpark IKS (HIKS). Dette for å forsøke å sikre en stabil og fremtidig ordning og finansiering for håndtering av avfall på avveie i regionen, med ekstra fokus på plastproblematikken. Det ble tidlig i prosjektet klart at også kommunene måtte inkluderes i dette samarbeidet, og koordinatoren bidro i løpet av vinteren 2020/2021 til å danne et miljønettverk bestående av miljørådgivere i fem kommuner samt representanter fra avfallsselskapet HIKS. Et av resultatene fra arbeidet i miljønettverket var en felles kampanje med fokus på «åpen brenning», da såkalte søppelbål der alle typer avfall brennes, er en utfordring i alle kommunen i regionen. Kampanjen ble gjennomført i april 2021.

Et av formålene med prosjektet var å koordinere og samkjøre enda flere ryddeaksjoner i Gjøvikregionen i 2021, med strandryddeaksjoner, rydding av villfyllinger og andre forsøplede områder, både i tilknytning til vann og mer landbaserte fyllinger. I tillegg til å satse mer på forebyggende arbeid for å hindre tilsig og ny forsøpling. Prosjektet skulle slik støtte opp om de andre pågående projektene hos DNV finansiert med midler fra Handelens Miljøfond og Miljødirektoratet.

Pågående prosjekter innen avfall på avveie fikk likevel ikke videre økonomisk støtte våren 2021, hverken fra Handelens Miljøfond eller fra Miljødirektoratet. Grunnlaget for koordinatorprosjektet falt dermed på mange måter bort. Det ble likevel forsøkt å kontakte kommunene med tilbud om en samfinansiering av stillingen for fortsatt arbeid mot avfall på avveie, men svak kommuneøkonomi ga ikke rom for dette i 2021.

Emneord:

Koordinator, avfall på avveie, plastavfall, miljøutfordringer, brenning av avfall, samarbeid, miljønettverk, kampanje, faktaark, holdningsskapende arbeid, Gjøvikregionen, Innlandet, bevisstgjøring, forebyggende arbeid, ansvarlig forbruk

Forord

DNV vil gjerne takke Handelens Miljøfond for midler og muligheten til å gjennomføre prosjektet «koordinator for avfall på avveie i Gjøvikregionen». I tillegg takker vi miljørådgivere og andre fagpersoner i Gjøvikregionen og Horisont Miljøpark IKS for stort engasjement og godt samarbeid i forbindelse med dannelsen av miljønettverk og den påfølgende kampanjen «Åpen brenning».

Odnes, 20.10.2021

Lise Enger

Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS

Innhold

Forord	3
Innhold	4
1 Introduksjon - bakgrunn	5
1.1 Prosjektbeskrivelse og formål	5
2 Metode	8
3 Resultat	12
4 Diskusjon	15
5 Oppsummering og konklusjon	17
6 Referanser	18
Vedlegg A – Tabell	18

1 Introduksjon - bakgrunn

Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS (DNV) har siden 2018 gjennomført ryddeaksjoner og kartlegging av avfall på avveie i og rundt Randsfjorden og Mjøsa. Prosjektene har vært finansiert av Miljødirektoratet og Handelens Miljøfond. Ressursene har gjennom disse årene i stor grad blitt benyttet til kartlegging og opprydding av forsøplede områder nær vann, sortering av avfall og holdningsskapende arbeid. Siden oppstart i 2018 har forsøplingsteamet hos DNV ryddet 49,4 tonn herreløst avfall samt kartlagt 45 villfyllinger og forsøplede områder i Innlandet generelt og Gjøvikregionen spesielt. Av disse er 10 ryddet helt, og 5 er ryddet delvis. Det gjenstår med andre ord mange og store områder som ikke er ryddet. I tillegg er nytt tilsig av avfall en utfordring, da vår region omfatter flere store innsjøer samt større og mindre vassdrag.

Med det nye prosjektet «Koordinator for avfall på avveie i Gjøvikregionen» var bakgrunnen et ønske om å skape tettere samarbeid med det lokale avfallsselskapet Horisont Miljøpark IKS (HIKS), da man så et behov for dette i forbindelse med avfallshåndtering, gjenvinning og den videre koordineringen av ryddeaksjoner i regionen. Ett av målene var også å sikre en fast finansiering av prosjektet i samarbeid med HIKS og eierkommunene; Nordre Land, Søndre Land, Østre Toten, Vestre Toten og Gjøvik, samt andre relevante samarbeidspartnere. Ønsket var å sikre en fremtidig og stabil ordning for håndtering av avfall på avveie i regionen uavhengig av andre prosjektmidler.

«En kombinasjon av forebygging og opprydding er suksessformelen uansett om forsøplingen er til lands eller til vanns». (Hold Norge Rent, u.å.). Samtidig er forsøpling noe som ofte faller mellom flere stoler. Samarbeid anses derfor som en nøkkel, der flere deler av samfunnet tar grep og går sammen om å bekjempe forsøpling. Spesielt trekkes samarbeid på tvers av sektorer og kommunegrenser frem som avgjørende for å lykkes med adferdsendring (Hold Norge Rent, u.å.). På bakgrunn av slik kunnskap ble en koordinator ansett som viktig for å knytte tettere kontakter og bidra i det videre arbeidet med å rydde opp og begrense forsøpling og avfall på avveie i Innlandet.

1.1 Prosjektbeskrivelse og formål

Med prosjektet «Koordinator for avfall på avveie i Gjøvikregionen» var hovedmålsettingen et tettere samarbeid mellom DNV, kommunene i regionen og det lokale avfallsselskapet HIKS.

En av tankene bak et tverrsektorielt og interkommunalt samarbeid er langsiktighet og forutsigbarhet. Avfallsprosjektene hos DNV er finansiert av prosjektmidler, noe som medfører usikkerhet for fremtidig finansiering. For å sikre at aksjoner og opprydding opprettholdes i tilfelle prosjektmidlene skulle bortfalle, var hovedmålet et ønske om at kommunene i Gjøvikregionen og avfallsselskapet HIKS ble med på laget for å sikre en langsiktig og stabil ordning. En koordinator er i denne sammenhengen essensiell for at man også i fremtiden kan sikre at dagens praksis for dugnadsbaserte ryddeaksjoner, håndtering av avfall på avveie, rydding av villfyllinger og holdningsskapende arbeid videreføres.

I tillegg til hovedmålet ble det utformet flere delmål, som både skulle understøtte og bidra til gjennomføring av de pågående prosjektene innen avfall på avveie, samt sette fokus på plastproblematikken.

Delmålene var som følger:

- ***Koordinere strandryddeuker, rydding av villfyllinger og andre sterkt forsoylede områder.***

Prosessen før, under og etter strandryddeuker, rydding av villfyllinger og andre forsoylede områder krever både samarbeid og koordinering i forbindelse med bekjentgjøring, utsendelse av utstyr, organisering av frivillige og utplassering av containere. Prosjektet søker å samarbeide med HIKS og kommunene for å utbedre dagens metoder. Med en koordinator på plass kan et ønsket utfall være å blant annet frigjøre ressurser for å kunne gjennomføre flere ryddeaksjoner samt å få på plass løsninger som automatiserer, forenkler og eventuelt forbedrer prosessene.

- ***Øke samarbeid med frivillige og avfallsselskap.***

I prosjektområdet er det flere aktører og frivillige som gjennomfører ryddeaksjoner. Engasjement er ønskelig og veldig positivt, men DNV ønsker å innhente informasjon om hvor disse opererer for å unngå overlapping. DNV ønsker også å utforske mulighetene for et samarbeid med frivillige, og kan for eksempel være behjelpelige med utdeling av motivasjonsmidler, hansker og avfallssekker. DNV ønsker også tips fra lokalkjente aktører om forsoylede områder, og kan være behjelpelig med å rydde dem eller skaffe til veie nødvendig utstyr og/eller personell. Et ønsket mål er i tillegg at det opprettes et stabilt samarbeid med HIKS slik at avfallshåndteringen i forbindelse med ryddeaksjoner ivaretas og gjerne utbedres gjennom økt kildesortering.

- ***Øke andelen plast som gjenvinnes og jobbe for å hindre plastavfall på avveie slik at avfallsstrømmer ivaretas.***

Prosjektet ønsker å kartlegge sorteringsgraden av plast i regionen, og se på om denne kan økes. Selv om gjenvinningsordningen for plast per i dag ikke er perfekt hverken i Norge eller andre deler av verden, er det viktig at den plasten som kan blir resirkulert, og å hindre at plast havner på avveie i naturen. Større søkelys på kildesortering av plast, forurensende plastkilder samt alternativer til plast vil også kunne virke holdningsskapende.

Prosjektet ønsket å jobbe med en eller av følgende områder:

- Økt gjenvinningsgrad av plast i Gjøvikregionen
- Økt gjenvinningsgrad og ressursutnyttelse av plast i forbindelse med ryddeaksjoner
- Lokale problemstillinger ift plast på avveie, for eksempel villfyllinger, hyppighet for tømming jfr overfylte søppeldunker og containere

-
- Tiltak for å redusere plastbruk, for eksempel forebyggende tiltak til informasjon/inspirasjon, holdningsskapende arbeid og mer satsning på gjenbruk (plakater, brosjyrer, sosiale medier, stands, oppsøkende virksomhet, samarbeidsmøter, videosnutter på YouTube, kunst, ombrukskonteiner, oppfordre HIKS til gjenbruksmuligheter på miljøstasjonene)

- ***Sammen med eierkommuner samarbeide om en stilling for avfall på avveie og på sikt sørge for fast finansiering til stillingen.***

Flere av eierkommunene har miljø og bærekraftig utvikling på agendaen, men variasjonen i fremtidsvisjonene rundt miljø virker å variere fra kommune til kommune. DNV ønsker at det grønne skiftet med sirkulærøkonomi må komme høyere opp på den politiske agendaen, og avfallsselskapet HIKS har et uttalt ønske om å ta et større samfunnsansvar og jobbe med omdømmebygging. I denne sammenhengen vil en fast stilling for avfall på avveie derfor kunne bidra til:

- å avlaste kommunene økonomisk, da tiltak kan redusere (mer)kostnader i forhold til nåværende rutiner rundt avfallsproblematikk
- å bistå både HIKS og kommunene i arbeidet med positiv omdømmebygging, ved å sette søkelyset på samarbeid, ulike miljøtiltak og holdningsskapende arbeid
- å sikre at ryddeaksjoner og annen opprydding av sterkt forsoylede områder opprettholdes, videreføres, utvikles og eventuelt forbedres
- å sikre en fremtidig og stabil håndtering av avfall på avveie i regionen
- økt oppfølging av prosesser
- jobbe for å hindre tilsig og fremtidig forsoyning ved hjelp av økt fokus og bevissthet rundt avfall. Dette kan for eksempel være større satsning på øvre del av avfallshierarkiet (avfallsreduksjon og gjenbruk) i samarbeid med HIKS og kommunene, og å sørge for at forebyggende/holdningsskapende aktiviteter og arbeid prioriteres → inspirere til økt samhandling mellom kommunene ved å danne et miljønettverk → nå nye målgrupper
- en renere region der bevaring av natur prioriteres

2 Metode

I oppstartsfasen fikk koordinatoren opplæring og innføring i tidligere og pågående prosjekter hos DNV innen avfall på avveie. Blant annet ble det i samarbeid med et lokalt idrettslag gjennomført rydding av to villfyllinger i Gjøvik kommune, en langs vann og en i skogen, i oktober og november 2020. Koordinatoren deltok på ryddeaksjonene som et ledd i å bedre forstå prosessen rundt de pågående avfallsprosjektene. Totalt ble det ryddet 1,7 tonn avfall på disse to lokasjonene, deriblant mye plast (figur 1 og 2).

Figur 1: Villfylling med mye plast og kombinasjon av nytt og gammelt avfall. Naturen har re-etablert seg på toppen av et linoleumsbelegg. (Foto: Lise Enger, 2020).

Figur 2: Koordinator rydder villfylling ved turvei, avfallet måtte fraktes med trillebår. (Foto: Andrea Rishatt, 2020).

Koordinator laget en prosjektplan for det videre arbeidet, for både å tydeliggjøre hoved- og delmål, samt å kunne ha god oversikt og kontroll med tiltak, aktiviteter og frister, og eventuelle risikofaktorer. De opprinnelige målene fra søknaden til prosjektmidler for «koordinator for avfall på avveie» ble revidert og samkjørt i henhold til koordinatorens ønsker og ideer.

Prosjektet var i utgangspunktet tenkt som et samarbeid mellom DNV og HIKS, men det ble tidlig i prosessen klart at kommunene ville spille en avgjørende rolle dersom hovedmålet skulle oppnås. Koordinatoren kom opp med idéen om å danne et miljønettverk i Gjøvikregionen, der både kommuner og HIKS ville være deltakende parter.

For å forankre planene politisk ble det sendt ut informasjon til ordførere og varaordførere i kommunene, der det ble opplyst om pågående møtevirksomhet og arbeidet med å danne et miljønettverk.

Det ble i perioden november 2020 til og med januar 2021 avholdt oppstartsmøter med administrerende direktør i HIKS, samt alle miljørådgivere og andre interessenter innen de miljøfaglige kretsene i kommunene. Møtene ble i hovedsak avholdt via Teams grunnet koronasituasjonen. På møtene ble både tidligere og pågående arbeid hos DNV presentert, i tillegg til å fokusere på hva et eventuelt samarbeid kunne bestå av. Det var viktig for koordinator i denne prosessen å lytte til HIKS' og kommunenes ønsker og forslag til mulige samarbeidsarenaer. Et av koordinatorens hovedpoeng var å forsøke å rette oppmerksomhet i regionen mot øvre del av avfallshierarkiet med avfallsreduksjon og gjenbruk, inkludert fokus på plastproblematikken (figur 3). Dette som et ledd i det forebyggende arbeidet mot avfall på avveie.

Figur 3: Avfallshierarkiet. Hentet fra snl.no

Et miljønettverk ble dannet, og de involverte var spesielt imponert over den innsatsen som var blitt gjort innen avfall på avveie i regionen siden 2018. Med dette var mange brikker på plass for å kunne få til et vellykket fremtidsrettet arbeid. Men så kom avslag i midler, først fra Handelens Miljøfond og deretter fra Miljødirektoratet grunnet statsstøtteregelverket. På kort tid falt dermed grunnlaget bort for å kunne drifte prosjektet videre i henhold til hoved- og delmålsetninger og ønsket progresjon. Uten de andre prosjektene innen forsøpling og avfall på avveie ble det lite å koordinere og arbeide konkret med videre, og flere av koordinatorens arbeidsoppgaver ble derfor omprioritert.

Før avslag på midler til oppryddingsaksjoner i 2021 var et faktum opprettet koordinatoren en konto på Instagram; @dokkadeltaet_forsøplingsteam. Hensikten var å lage en egen kanal for å dele alt innenfor forsøpling, ryddeaksjoner, informasjon om plast og annet relatert til forsøplingsteamets prosjekter og fagområder. Da de omsøkte midlene fra både Miljødirektoratet og Handelens Miljøfond dessverre ikke ble innvilget falt også mye av grunnlaget for en egen konto bort. Koordinator har gjennom året likevel delt noen innlegg i forbindelse med miljønettverket og laget stories med mer holdningsskapende innhold.

Figur 4: Forsøpling på Helgøya, Ringsaker kommune. (Foto: Lise Enger, 2021).

I tillegg fikk koordinatoren et innlegg i Dagbladet grunnet forsøpling ved Mjøsa på Helgøya i Ringsaker kommune. Forsøplingen skyldtes en feiring natt til 1. mai, og ble satt i sammenheng med koronapandemien med mer utendørs samlinger og fester (figur 4). Se vedlegg 5. Avfallsteamet hos DNB ble også intervjuet i Totens Blad angående villfyllinger og avfall på avveie i Gjøvikregionen, samt det nye miljønettverket (figur 5). Se vedlegg 6.

Figur 5: Forsøplingsteamet hos DNV i forbindelse med artikkel om forsøpling i Gjøvik og Toten. (Foto: Totens Blad, 2021).

DNV jobber innen ulike naturfaglige fagområder, der naturtypekartlegging, skjøtsel, naturrestaurering og naturveiledning er blant hovedområdene. I tillegg drives Gardsetra i Synnfjellet som ei besøksseter i sommermånedene, og i 2021 ble Norges første seterfestival arrangert der. Som et ledd i ønsket om å jobbe mer holdningsskapende inn mot plastbruk laget koordinatoren en enkel ombruksstand på festivalen, der barn og andre interesserte kunne lage et handlenett av en gammel t-skjorte, uten å sy! (Figur 6).

Figur 4: Stand med ombruk og redesign på Gardsetra, sommeren 2021 (t.v.). Fornøye barn med redesignede bærenett (t.h.). (Foto: Lise Enger, 2021).

I Norge forbruker hver person i snitt 180 plastposer i løpet av et år (Naturvernforbundet, 2020). Til sammen blir dette over 900 millioner plastposer bare i Norge, og det anslås at 1-5 % av disse posene havner på avveie. Under festivalen laget 18 barn et bærenett, og potensielt kan det spare minst 3240 poser på ett år. En dråpe i havet, men forhåpentligvis kan slike stunt bidra til holdningsskapende verdier, slik at både barn og foreldre får mer kunnskap og blir inspirert til å bruke et handlenett neste gang de handler.

3 Resultat

Som et resultat av møter i miljønettverket kom det frem at en annen utfordring i regionen, i tillegg til forsøpling, er brenning av avfall. Dette foregår enten åpent eller i småovner, det ble beskrevet fra miljørådgiverne i kommunene at «de putter alt mulig på disse bålene». Spesielt er brenning en utfordring på bygda og i mindre tettbygde strøk. En av farene kan være at spesielt problematiske fraksjoner brennes, inkludert ulike artikler av plast og behandlet trevirke. Koordinatoren foreslo derfor en felles kampanje, med lansering i det snøen smelter og det dukker frem både organisk materiale og annet som mange kanskje ønsker å kvitte seg med. Kampanjen ble ansett som et prøveprosjekt for å nærmere undersøke interesse, kapasitet og hvordan et samarbeid kunne fungere i praksis, i tillegg til å midlertidig erstatte det felles samarbeidet i forhold til ryddeaksjoner og avfall på avveie.

Koordinatoren og ansatte i forsøplingsteamet hos DNV utviklet kampanjematerialet i samarbeid med og etter innspill fra deltakerne i miljønettverket. Spesielt var Østre Toten kommune aktive i utarbeidelse av tekstmaterialet. I tillegg ble kampanjen utformet i henhold til lokale brenneforskrifter. Det ble utviklet et utvalg tekster til fri benyttelse, samt tre faktaark: åpen brenning, brenning av plast og brenning av behandlet trevirke (se vedlegg 1 - 4). Kommunene fikk fritt benytte det ferdige materialet, og laget innlegg på sosiale medier og artikler på egne hjemmesider der fokuset var åpen brenning.

Etter endt kampanje fikk kommuner og HIKS tilsendt et elektronisk evalueringsskjema. Spørsmålene hadde koordinatoren formulert rundt hvordan kampanjematerialet ble benyttet, hvor mange kampanjen potensielt traff, om kampanjen hadde generert flere/færre henvendelser rundt temaet og om gjenbruk av kampanjen.

Tilbakemeldingene viste at de ulike aktørene la ut mellom ett og tre innlegg på facebook i kampanjeperioden, der facebook var det sosiale mediet som ble benyttet, i tillegg til sak på egne hjemmesider (figur 7). Tekstmaterialet ble utviklet som et samarbeid og ble i evalueringen beskrevet som et meget godt grunnlag og utgangspunkt, der teksten enkelt kunne redigeres og tilpasses etter de ulike kommunenes forskrifter og ønsker. Flere av kommunene hentet også inspirasjon fra hverandre, en av kommentarene var: «Kommunene i Gjøvikregionen har et godt samarbeid og en delingskultur!».

Figur 7. Et av innleggene til Gjøvik kommune på Facebook i kampanjeperioden (t.v). Bilde brukt i kampanjen (t.h.). Foto: Istock.

Faktaarkene som ble utviklet til kampanjen ble av noen kommuner ikke benyttet, blant annet fordi pdf -dokumenter ikke er mobiltilpasset. Andre benyttet faktaarkene til utdeling på miljøstasjonen, som lenker til sak på facebook, som vedlegg til tillatelser for åpen brenning og som informasjon ved relevante saker. Totalt sett har de fem kommunene i Gjøvikregionen 31699 følgere på facebook, og budskapet nådde mange av disse. Ingen av kommunene har likevel oversikt over det nøyaktige antallet. En kommune rapporterte at de to delte innleggene deres traff henholdsvis 4165 og 3666 personer.

HIKS har hverken facebookside eller Instagram, deres måte å dele informasjonen på ble derfor gjennom en artikkel på egen nettside og utdeling av faktaark på miljøstasjonen. Det ble i evalueringen stilt spørsmål om også kommunene gjennomførte andre aktiviteter i forbindelse med kampanjen, men hverken HKS eller kommunene hadde gjort dette og det ble begrunnet med kapasitet.

Det ble også stilt spørsmål om kampanjen har generert flere eller færre henvendelser enn normalt relatert til temaet. Her ble det svart at de som jobbet på forvaltning ikke hadde fått flere henvendelser enn tidligere år, og at antall henvendelser antakelig har gått noe ned i forbindelse med kampanjen. Noen hadde fått kommentarer på innleggene på Facebook, og disse var stort sett positivt ladet. Alle involverte var svært positive til at kampanjematerialet kan gjenbrukes også til neste år.

Avslutningsvis ble det spurt om andre kommentarer eller tilbakemeldinger, og dette var noen av svarene:

«Takk for en god jobb, både på Våtmarkssenteret og Østre Toten kommune».

«Dere har gjort en veldig bra innsats. Det er absolutt behov for gjentatte tiltak for å hindre brenning og forsøpling generelt. Veldig fint å kunne samarbeide med de andre kommunene».

«Takk for svært godt initiativ og samarbeid om kampanjen».

På grunn av avslag i midler ble heller kommunene kontaktet direkte. Det ble bevilget midler fra Søndre Land og Jevnaker kommuner, og det ble i samarbeid med barne- og ungdomsskoler gjennomført ryddeaksjoner lokalt i kommunene høsten 2021. Koordinator har også bidratt til oppstart av et prosjekt i samarbeid med Randsfjordforbundet om dugnadsbasert opprydding.

I samarbeid med Sølve AS er det satt opp en gjenbrukscontainer like ved HIKS's miljøstasjon i Søndre Land, med gratis levering og uthenting av gjenstander. Dette samarbeidet vil videreføres i det nye prosjektet, ombruksverkstedet «Oppatt».

4 Diskusjon

En koordinators rolle er å ha oversikt og ansvar for å følge opp at alle parter utfører de oppgaver som er avtalt, til avtalt tid. Koordinatoren er også den som alle involverte instanser henvender seg til mellom møter når det er behov for avklaringer og oppdateringer (Kommunetorget, u.å.).

En koordinator er etter denne beskrivelsen avhengig av at det allerede er prosjekter, planer eller annet som skal koordineres og samkjøres, og kan i mindre grad utføre sine arbeidsoppgaver kun på et selvstendig grunnlag.

I arbeidet med prosjektplan satte koordinator opp en risikoanalyse, der det ble listet opp de forhold som ville være avgjørende for om prosjektet kunne bli en suksess eller fiasko i forhold til de definerte målene. I denne oppstillingen ble det uthevet at de kritiske suksessfaktorene omfattet blant annet engasjement fra HIKS, kommuner og eventuelt lokalpolitikere. Et annet moment var en kontinuitet i midler til avfallsprosjekter fra Handelens Miljøfond og Miljødirektoratet, slik at koordinatoren kunne være en aktiv bidragsyter til at disse parallelle prosjektene kunne nå sine fulle potensialer.

Spesielt for å kunne nå hovedmålet var omfanget av engasjement fra samarbeidene aktører avgjørende. Dette var et svært spennende moment, og det kjentes for koordinatoren som å trække på ukjente stier når oppstartsmøtene med kommuner og HIKS ble satt i gang. Koordinatoren og de andre involverte i avfallsprosjektene hadde sine forventninger og ønsker, men kunsten bestod i å klare å formidle dette på en god måte i tillegg til å være mottakelig for innspill fra aktørene. Det viste seg imidlertid at engasjementet var stort, både fra avfallsselskapet HIKS og fra de ulike kommunene, og at det var mange samsvarende tanker i de ulike kommunene. Mye av dette var med bakgrunn i tidligere samarbeid og alt det gode arbeidet som var gjennomført av avfallsteamet hos DNV siden 2018.

HIKS mente et slikt samarbeid var verdifullt, siden de gjerne ønsket seg en ny rolle der selskapet ville fokusere på et større samfunnsansvar. Administrerende direktør mente at prosjektet måtte tørre å tenke store tanker, og at et samarbeid i denne sammenhengen ville være en viktig arena for å få forsøpling, miljø og samfunnsansvar høyere på dagsordenen i regionen.

I møter med kommunene ble det også raskt klart at det var stort engasjement. Alle støttet initiativet fra DNV, fordi dette kunne bidra til å løse en utfordring som kom klart frem unisont hos kommunene: at miljørådgiverne anså forsøpling og plastproblematikken som en stor utfordring, men at de ikke hadde kapasitet til å hverken koordinere et slikt arbeid selv eller å løfte frem problemområdet avfall på avveie. At DNV kunne ta en rolle som koordinator og pådriver ble sett på som meget positivt, og noe som kunne være et miljømessig løft for kommunene og renovasjonsselskapet i Gjøvikregionen.

Avslag i midler gjorde dermed at mye av grunnlaget falt bort for videre å kunne drifte prosjektet i henhold til målsetninger. Koordinatoren hadde likevel gjennom møtene i miljønettverket også luftet andre idéer inn mot områdene forebyggende og

holdningsskapende arbeid, bærekraftig utvikling, gjenbruk og andre miljørettede tiltak. En av disse var mulighetene for et større satsning på ombruk og gjenbruk i regionen, med muligheter for å levere inn gjenstander til gjenbruk via miljøstasjonene. Svaret fra HIKS var imidlertid at de hadde dette i tankene og jobbet inn mot gjenbruksløsninger, men at dette per i dag ikke ville involvere DNV. Det ble også diskutert i møtene med miljønettverket om det ville være aktuelt å forsøke å øke sorteringsgraden av plast i regionen. Tall fra plukkanalyser hos HIKS viser at Gjøvikregionen allerede ligger blant topp tre på plastsortering i Norge, og at de derfor ikke hadde noen stor motivasjon for økt fokus på plastsortering.

Innlandet er et viktig område å holde rent, selv om regionen ikke har direkte grense mot kysten. Store vannområder og vassdrag preger regionen, og natur, dyreliv og mennesker i Innlandet antas å ha samme verdi som ved havet. Beregninger viser at hele 80 % av søppelet i havet globalt kommer fra landbaserte kilder (WWF, u.å.). På tross av at estimatet varierer lokalt og avhenger av faktorer som populasjon og avfallspolitikk, vil likevel mye søppel som havner på avveie på land bli fraktet til havet med vind, regn, snøsmelting og via vassdrag (Bruun Høy, 2018). Dette viser dermed at dersom søpla havner på bakken, er det stor sannsynlighet for at den kan havne i havet. Midler til tiltak mot forsøpling og avfall på avveie burde på bakgrunn av dette også i fremtiden prioriteres over hele landet.

De senere årene har tematikk innen miljø og klima kommet høyere opp på dagsorden, med blant annet lansering av bærekraftsmålene i 2015, samt regjeringens nasjonale strategi om sirkulær økonomi og plaststrategi fra 2021. For å få bukt med problemer som plastforsøpling og annet avfall på avveie i regionen, samtidig som holdninger og kunnskap rundt avfallsreduksjon og ombruk bør synliggjøres enda mer, tenkte koordinatoren at det kan være en idé å også møte disse problemstillingene på en ny måte: Når vi tar vare på tingene våre, tar vi også vare på naturen.

Da Sparebankstiftelsen DNB lanserte en ny støtteordning for ansvarlig forbruk sommeren 2021, så sendte DNV inn søknad med en visjon om å starte et ombruksprosjekt i kommunene Nordre og Søndre Land. Hovedformålet for tiltaket var å løfte miljøperspektivet i kommunene ved å bygge opp en unik arena for kreativitet, kunnskapsheving og kompetanse, noe som gir innbyggerne muligheter til å ivareta ressurser som ellers kunne blitt kastet. Bakgrunnen var ønskede miljøeffekter som; minske ressursbruk og konsum, inspirere til en mer bærekraftig livsstil, øke bevisstheten og kunnskapen om miljø- og naturødeleggelser både på lokalt og globalt plan, redusere avfallsmengden og spesielt plastbruken og bidra til økt materialgjenvinning og ombruk.

Det påbegynte arbeid i det regionale miljønettverket har som formål å sikre en langsiktig løsning for håndtering av avfall på avveie i regionen, noe som også kan omfatte gjenbruk og andre avfallsreducerende tiltak. På denne måten vil et slikt nytt prosjekt også gi positive ringvirkninger samt å fungere som et bindeledd mellom arbeidet som allerede er gjort og forhåpentligvis skal fortsette innen avfall på avveie, samtidig som det understøtter et mer forebyggende og holdningsskapende perspektiv og nye muligheter i lokalsamfunnet.

5 Oppsummering og konklusjon

Arbeid innen avfall på avveie og forsøpling trenger stabilitet og kontinuitet dersom man skal få bukt med dette problemområdet. Manglende midler fører til at flere års arbeid ikke får den oppfølgingen som er viktig for å forhindre ny forsøpling lokalt, holde på relasjoner og kontakter som er skapt, kunne ha progresjon i arbeidet og kunne bistå andre regionale avfallsprosjekter. Det er derfor uheldig at finansieringen stoppet helt opp i 2021. Flere av arbeidsoppgavene til koordinatoren fikk ikke samme relevans når midler til videre oppryddingsarbeid falt bort.

Prosjektet «Koordinator for avfall på avveie» viser i praksis hvor sårbart og uforutsigbart det kan være å jobbe med prosjektmidler som inntektskilde, men er også et eksempel på at presset kommuneøkonomi kan gjøre det vanskelig å finansiere slike stillinger gjennom kommunale midler. Det samme gjelder forsøk på finansiering gjennom for eksempel et interkommunalt renovasjonsselskap. Det er knyttet mange hindre til forsøket på å skaffe langsiktig finansiering og skape en stabil løsning for stillingen.

DNV og koordinatoren har til tross for avslagene forsøkt å gjøre det beste ut av prosjektet, med for eksempel dannelse av et miljønettverk og kampanjen «åpen brenning» som et konkret opplysende og holdningsskapende tiltak. Miljønettverket har vært svært positive til å kunne samarbeide om et lignende holdningsskapende arbeid rundt avfall på avveie, og vi håper at dette vil bli en realitet i 2022.

Å skape lokal forankring og engasjement tror vi er en forutsetning for å kunne fortsette arbeidet innen avfall på avveie og få bukt med fremtidig forsøpling. Som et ledd i det videre holdningsskapende arbeidet har derfor DNV søkt om og fått midler til et prosjekt innen ansvarlig forbruk, og vi lanserer vinteren 2021/2022 ombruksverkstedet «Oppatt» i kommunene Nordre Land og Søndre Land. Vi håper at et slikt prosjekt og fokus vil skape positive ringvirkninger for natur, dyr og mennesker lokalt, bidra til økt kunnskap om forbruk og plastforsøpling samt økt engasjement rundt gjenbruk, ombruk og avfallsreduksjon hos lokalbefolkningen.

6 Referanser

Bruun Høy, M. (2018, 1. mars). *Havner det på bakken, havner det i havet.* [Havner det på bakken - havner det i havet. \(linkedin.com\)](#)

Hold Norge Rent. (u.å.). *Forsøpling på land.* [Forsøpling på land \(holdnorerent.no\)](#)

Hold Norge rent. (u.å.). *Tiltak mot forsøpling.* [Tiltak mot forsøpling \(holdnorerent.no\)](#)

Kommunetorget. (u.å.). *Hvem kan bli koordinator?* [kommunetorget.no - Hvem kan bli koordinator?](#)

Naturvernforbundet (2020). *Derfor må vi bruke færre plastposer.* [Derfor må vi bruke færre plastposer - naturvernforbundet.no](#)

Store norske leksikon (2021). *Avfallshierarkiet.* [avfallshierarki – Store norske leksikon \(snl.no\)](#)

World Wildlife Foundation (u.å.). *Takk for at du ikke bidrar.* [Takk for at du ikke bidrar! - WWF](#)

Vedlegg A – Tabell

Tabell A1. Vedlegg.

Nummer	Vedlegg	Url
1	Kampanjetekster og innhold kampanje «Åpen brenning»	
2	Faktaark «Åpen brenning»	
3	Faktaark «Brenning av plast»	
4	Faktaark «Brenning av impregnert trevirke»	
5	Avisartikkel Dagbladet	Forsøpling i naturen (dagbladet.no)
6	Avisartikkel Totens Blad	Herreløst avfall er blitt et stort problem - Totens Blad

Vedlegg 1

HOLDNINGSSKAPENDE ARBEID – MILJONETTVERK I GJOVIKREGIONEN

Problemstilling: Åpen brenning av avfall er et utalt problem i Gjøvikregionen.

Strategi: Få småbygdene i Gjøvikregionen til å brenne mindre ulovlig. Det utvikles en holdningsskapende kampanje der det informeres om regelverk rundt åpen brenning, informeres om spesielt skadelige fraksjoner samt oppfordring til kildesortering og å levere avfall på miljøstasjonene.

Målgruppen: småbygdene i Gjøvikregionen; boligiere, bønder og andre næringsdrivende (som ikke følger reglene per i dag)

Bilder: er tatt av HIKS, DNV og kommer fra nett (gratis bilder). Omker gjerne flere bilder i god oppløsning.

Video: Kommunikasjonsavdelingen Gjøvik kan bidra med filming

Mediekkanaler: Facebook, Instagram, kommunens hjemmeside, HIKS hjemmeside, DNV hjemmeside, Landbruksnytt.

Tidspunkt/varighet: 15. april til 14. mai

Medieomtale: DNV (og evt. kommuner/ Hordaland) kontrakter

Oppland Arbeidsblad og Totens Blad/ Gjøvik Blad

Radio: Døknung i Radio Toten eller andre lokale kanaler bestemmes av hver enkelt kommune.

LOKAL PROBLEMSTILLING – LOKAL FORANKRING

TEKSTER – SOSIALE MEDIER, KOMBINERT MED BILDE/VIDEO/EMOJIS

Takk for at du ikke brenner avfall (eller dumpes avfall i naturen), men bidrar til et mer miljøvennlig nærmiljø/ samfunn ved å bruke miljøstasjonen (emojis)

Kildesortering og gjenvinning er langt bedre alternativer enn brenning. Ved å gjenvinne avfall reduseres klimagassutslippene og energibruken knyttet til produksjon av nye produkter. Takk for ditt bidrag til et mer miljøvennlig nærmiljø/ samfunn (emojis)

Visste du at åpen brenning av avfall kan føre til at giftig gass og aske spres i naturen? Dette kan påvirke både miljø, dyr og mennesker.
Vil du vite mer? På kommunens nettside finner du lenke til faktaark om brenning og lokal forskrift om brenning.

Visste du at kommunen har en lokal brenneforskrift? Denne viser til om og (eventuelt) når det er lov å brenne organisk materiale. På kommunens nettside finner du lenke til lokal forskrift om brenning.

Visste du at det ikke er tillatt å brenne plast eller behandlet trevirke? Dette er fordi det kan avgis skadelige gasser og stoffer når slike materialer brennes uten godkjente røykesystemer. På kommunens nettside finner du lenke til faktaark om brenning og lokal forskrift om brenning.

Følg emoji:

KAMPANJEMÅLSETNINGER

Forretningsmål:

For eksempel:

reduere antall ulovlige brenninger med x % innen utgangen av mai?

Markedsmål:

hindre at privatpersoner, bønder og næringsdrivende brenner avfall på åpen eiendom

eller:

skje lojalitet i målgruppen i forhold til reduksjon av og lokale forskrifter som regulerer brenning av avfall.

Kommunikasjonsmål:

Øke kjennskap og kunnskap om

a) reduksjon av og forskrifter som regulerer brenning av avfall

samt

b) skadelige brenning av avfall påvirker miljøet

Mediemål:

kan inkludere lever mange som har sett innlegg i SoMe og larret med faktaark.

For eksempel:

Miljønettverket skal ved hjelp av kommunene i relevante kommuner oppnå høy dekning og frekvens i målgruppen.

TEKSTER – NETTSIDER, KOMBINERT MED EVT. BILDER OG LENKER TIL FAKTAARK OG FORSKRIFTER

«Våren er her! På denne tiden kan det kanskje være fristende å brenne noe av det som har gjemt seg under møen eller ryddes ut fra garasjer og boder. Vi vil derfor minne om at åpen brenning og brenning av avfall i småørner er strengt regulert i Norge, og kommunen har egen forskrift som regulerer brenning.

Forsøkt med forskriften er å fremme helse, trivsel og miljø for kommunens småbygdene. I tillegg sikrer reguleringsen bedre avfallshåndtering, og bidrar til å hindre sjenerende røyk og lukt, samt utslipp av skadelige stoffer gjennom forurensete partikler.

Vi oppfordrer alle til å bruke miljøstasjonen for levering av avfall, og dermed unngå planlegge brenning: i sette seg inn i kommunens forskrift (lenke til forskrift)»

«Endelig vår! På denne tidsen dukker det gjerne opp saker og ting som man ønsker å kvitte seg med. Vi vil derfor minne om at avfall skal kildesorteres og leveres til miljøstasjonene, og at privat dumping av avfall i naturen ikke er tillatt. Brenning er kun tillatt for organisk materiale. Dette gjelder både for private og bedrifter.

Kommunen har egne reguleringer for brenning, og gjennom disse kan vi bidra til å redusere miljøproblemer. Her kan du finne forskriften til kommunen (lenke til forskrift)

«Visste du at å brenne behandlet trevirke kan være skadelig for både mennesker og miljø? Ved brenning av mah, impregneret eller på annen måte overflatebehandlet trevirke kan det avgis helse- og miljøskadelige stoffer både under brenning og via asken. Tungmetaller som frigjøres ved brenning finnes igjen i flyvesken, som blir liggende igjen der det detter ned. Tungmetaller er alle giftige i visse mengder.

Ønsker du mer informasjon? Her finner du faktaark om overflatebehandlet trevirke og her kommunens forskrift om åpen brenning og brenning i småørner.»

«Visste du at man ikke skal brenne plast? Dette er fordi brenning av plast uten godkjente røykesystemer kan gi utslipp av miljøgifter, som blysyreforbindelser, dioxiner og sterke allergifremkallende og alminnligsvirksomme gasser. Dette er stoffer som kan være skadelige for både mennesker og miljø. Stoffene kan føre til helseplager lokalt, samtidig som giftstoffer kan fraktes langt med luft- og havstrømmer.

Ønsker du mer informasjon? Her finner du faktaark om plast og kommunens forskrift om åpen brenning og brenning i småørner.»

Vedlegg 1

FAKTAARK

Det er utviklet tre faktaark:

- Brenning av avfall (nytt forslag), uten referanser
- Brenning av overflatebehandlet trevirke, med referanser
- Brenning av plast, med referanser

EVALUERING/ANALYSE AV KAMPANJEN

- Tall på hvor mange som så kampanjen: antall likes og antall treff gjennom innlegg på Instagram og Facebook. Antall treff på hjemmeside. Treff per innlegg, treff totalt på kampanjen. Se forretningsmål og mediemål.
- Miles i kampanjeperioden.
- Antall/type henvendelser til kommunene

Kampanjen er utviklet i et samarbeid mellom kommunene i Gjøvikregionen, Horisont Miljøpark IKS og Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter.

Vedlegg 2

Faktaark

Brenning av avfall

Visste du at:

Brenning av de fleste typer avfall er ulovlig i henhold til forurensningsloven. Hver kommune kan i tillegg gjennom lokale brenneforskrifter bestemme om og eventuelt når det er lov å brenne biologisk materiale.

Formålet med slike lokale forskrifter er å fremme helse, trivsel og miljø for kommunenes innbyggere gjennom å hindre sjenerende røyk og lukt, og samtidig hindre forurensning fra slik aktivitet.

Eksempler på biologisk materiale er rent trevirke, hageavfall og halm. Større mengder biologisk materiale er uansett ulovlig å brenne i henhold til forurensningsloven.

Det er alltid ulovlig å brenne avfall, behandlet trevirke og næringsavfall, som for eksempel halm samlet i rundballer eller avfall fra byggeplasser.

Oppdager du ulovlig brenning? Ta kontakt med din kommune.

- Brenning av biologisk materiale kan være et helse- og trivselsmessig problem, spesielt for de som er utsatt for luftveissykdommer. Vi anbefaler derfor at dette også leveres til miljøstasjonen istedenfor å brennes.
- Avfall som behandlet trevirke (impregnert, malt el.), tekstiler, papp, møbler og plast inneholder svært skadelige stoffer. Åpen brenning av slikt avfall kan føre til at giftig gass og aske spres i naturen. Dette kan ha en negativ påvirkning på miljø, dyreliv og menneskers helse – inkludert redusert forplantningsevne, fosterskader og andre alvorlige konsekvenser.
- Du finner lenke til den lokale forskriften for åpen brenning og brenning av avfall i småovner på kommunens nettside.

Vedlegg 2

Kildesortering og gjenvinning

Takk for at du ikke brenner avfall, og heller benytter deg av kildesortering gjennom renovasjonsordningen og på miljøstasjonene!

På denne måten bidrar du til økt gjenvinning og redusert energiforbruk, mindre helseplager for våre innbyggere og et mer miljøvennlig samfunn.

I tillegg til bedre helse og miljø bidrar kildesortering og gjenvinning også til lavere klimagassutslipp og mindre energibruk til produksjon av nye produkter. Et godt eksempel er plast: for hver kilo plast som gjenvinnes spares 2 liter olje.

I Gjøvikregionen kan vi kildesortere disse typene husholdningsavfall:

- matavfall
- papir
- plastemballasje
- glass- og metallemballasje

Dette hentes av Horisont hjemme hos deg sammen med restavfallet, som en del av den kommunale renovasjonsordningen.

Annet avfall kan leveres på miljøstasjonene. Hageavfall, elektrisk/elektronisk utstyr og en del andre typer avfall kan leveres gratis.

Her finner du din nærmeste miljøstasjon:

Gjøvik

- Biri
- Snertingdal
- Dalborgmarka

Vestre Toten

- Prøven

Østre Toten

- Kraby

Nordre Land

- Vinjarmoen
- Åmot

Søndre Land

- Hov

Mer informasjon om miljøstasjonene finner du på www.hiks.no

Faktaarket er utviklet i et samarbeid mellom kommuner i Gjøvikregionen, Horisont Miljøpark IKS og Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter

Vedlegg 3

Faktaark

Brenning av plast

Brenning av de fleste typer avfall er ulovlig i henhold til forurensningsloven. Hver kommune kan i tillegg gjennom lokale brenneforskrifter bestemme om og eventuelt når det er lov å brenne organisk materiale.

Formålet med lokale forskrifter er å fremme helse, trivsel og miljø for kommunenes innbyggere.

Reguleringen sikrer også bedre avfallshåndtering, og bidrar til å hindre sjenerende røyk og lukt, og samtidig hindre forurensning fra slik aktivitet.

Det er alltid ulovlig å brenne plast uten godkjent rensesystem. I dette faktaarket kan du finne mer informasjon om hva som skjer dersom plast brennes.

Hvorfor er det skadelig å brenne plast?

Brenning av plast kan føre til utslipp av miljøgifter. En av disse er dioksiner, som er tungt nedbrytbare i naturen og som hopper opp i næringskjedene. Når plastprodukter forbrenner ved lave temperaturer eller med liten tilgang på oksygen kan det lett også dannes PAH (polysykliske aromatiske hydrokarboner), sot og karbonmonoksid.

- Polyuretan, BS-plast (slagfast polystyren som brukes i bildeler, hjelm, støvsuger etc.) kan avgi blåsyreforbindelser.
- Epoksyplast kan avgi sterkt allergifremkallende og slimhinneirriterende gasser.
- PVC avgir blant annet saltsyre (HCl).
- Bromerte flammehemmere kan danne bromerte dioksiner.

Vedlegg 3

Takk for at du kildesorterer og leverer avfallet på miljøstasjonen!

I mange produkter er det tilsatt kjemiske stoffer. Disse kan være farlige i seg selv når de frigjøres fra produktet, eller i kombinasjon med andre stoffer som det reagerer med for å lage et tredje stoff. Dette kan skje ved brenning.

Plast er et av materialene det er spesielt problematisk å brenne. Først og fremst blir ikke plast nødvendigvis borte selv om det brennes. I tillegg kan brenning av plast føre til utslipp av miljøgifter. En av disse er dioksiner, som er tungt nedbrytbare i naturen og som hopper opp i næringskjedene.

Dioksiner har negative påvirkning på miljø, dyreliv og menneskers helse kan være alt fra luftveisplager til redusert forplantningsevne, fosterskader og andre alvorlige konsekvenser.

Dioksiner kan dessuten fraktes langt med luft- og havstrømmer. Plastbrenning kan dermed få betydning langt utover den enkeltes eiendom.

For at dioksiner skal dannes behøves klor (Cl^-). Klor finnes i det meste, også havsalt (NaCl). Plasttypen PVC (c står for klor) avgir mye dioksiner hvis den brennes. Ved åpen brenning er dannelsen av dioksiner opp til 10.000 ganger høyere enn ved et godkjent forbrenningsanlegg. Enkelte metaller, som eksempelvis kobber, fungerer også som en katalysator for forbrenning av dioksiner.

Plast er bygget opp av hydrokarbonforbindelser dannet ved raffinering av råolje. Plast finnes i mange forskjellige former, som PVC, EPS (isopor), PP, PET og polyester, for å nevne noen.

Isopor kan være laget med hydrofluorkarbon, myk PVC kan være tilsatt ftalater og plast i elektroprodukter inneholder gjerne bromerte flammehemmere. Alle slike produkter vil dermed kunne avgir giftige forbindelser ved brenning.

Gjenvinning av plast er et langt bedre alternativ enn brenning. Når plastavfall gjenvinnes og brukes til nye produkter, reduseres klimagassutslippene og energibruken knyttet til produksjon av helt ny plast.

Behandling av avfall utenfor de etablerte ordningene, for eksempel ved åpen brenning eller villfyllinger, bidrar til å undergrave arbeidet med å redusere helse- og miljøulempene ved håndtering av avfall.

Takk for at du heller kildesorterer og leverer avfallet på miljøstasjonen!

Faktaarket er utviklet i et samarbeid mellom kommunene i Gjøvikregionen, Horisont Miljøpark IKS og Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter

Vedlegg 3

Referanser:

Folkehelseinstituttet (2018, 28. Juni). *Deponering og forbrenning – råd og føringer*. [Deponering og forbrenning - råd og føringer - FHI](#)

Forskrift om åpen brenning og brenning av avfall i småovner, Gjøvik. (2017). *Forskrift om åpen brenning og brenning av avfall i småovner, Gjøvik kommune, Oppland*. (FOR-2017-06-15-2261). Lovdata. [Forskrift om åpen brenning og brenning av avfall i småovner, Gjøvik kommune, Oppland - Lovdata](#)

Forskrift om brenning av avfall, Nordre Land. (2010). *Forskrift om åpen brenning og brenning av avfall i småovner, Nordre Land kommune, Oppland*. (FOR-2010-02-26-374). Lovdata. [Forskrift om åpen brenning og brenning av avfall i småovner, Nordre Land kommune, Oppland - Lovdata](#)

Forskrift om brenning av avfall, Vestre Toten. (2007). *Forskrift om åpen brenning og brenning av avfall i småovner, Vestre Toten kommune, Oppland*. (FOR-2007-05-03-708). Lovdata. [Forskrift om åpen brenning og brenning av avfall i småovner, Vestre Toten kommune, Oppland - Lovdata](#)

Forskrift om brenning av avfall, Østre Toten. (2006). *Forskrift om åpen brenning og brenning av avfall i småovner, Østre Toten kommune, Oppland*. (FOR-2006-02-09-279). Lovdata. [Forskrift om åpen brenning og brenning av avfall i småovner, Østre Toten kommune, Oppland - Lovdata](#)

Lofoten Avfallsselskap IKS (u.å.). *Søppelbål*. [Søppelbål – LAS Lofoten \(las-lofoten.no\)](#)

Søndre Land kommune (2020, 12. juni). *Luften er for alle!* [Søndre Land - Luften er for alle! \(sondre-land.kommune.no\)](#)

Vedlegg 4

Brenning av trevirke

Faktaark

De fleste kommuner har forskrift som regulerer åpen brenning og brenning av avfall i småovner.

Formålet med lokale forskrifter er å fremme helse, trivsel og miljø for kommunenes innbyggere.

Reguleringen sikrer også bedre avfallshåndtering, og bidrar til å hindre sjenerende røyk og lukt, samt utslipp av skadelige stoffer gjennom forurensede partikler.

Det finnes ofte unntak for brenning av ubehandlet trevirke, men forskriftene varierer. Det er derfor viktig å sette seg inn i regelverket i sin kommune før man brenner noe – og bruke den kommunale avfallshåndteringen for å levere forbruksavfall.

Hva skjer når behandlet trevirke brennes?

Malt, impregnert eller på annen måte overflatebehandlet trevirke er materialer det er spesielt problematisk å brenne. Å brenne behandlet trevirke gir utslipp av helse- og miljøskadelige stoffer både under brenning og via asken.

Trykkimpregnert trevirke solgt før 01.01.2003 inneholder kobber-, krom- og arsenforbindelser (CCA). Når man brenner slikt trevirke, vil både røyk og aske inneholde arsenikk. CU-impregnert trevirke inneholder kobbersalter og midler for råtehemming. Slikt trevirke vil også kunne avgi miljøgifter og skal derfor heller ikke brennes.

Kreosotholdig (brunsort) treverk inneholder polyaromatiske hydrokarboner (PAH). I malt trevirke kan det være brukt bly og kvikksølv. Alle slike tungmetaller som eventuelt frigjøres ved brenning finnes igjen i flyveasken, som blir liggende der det detter ned. Tungmetallene er alle giftige i «riktige» mengder. Det er derfor viktig at alt av behandlet trevirke leveres til miljøstasjonen for riktig sortering.

Visste du at:

- miljøgifter kan spres når avfall brennes med åpen flamme og uten godkjent rensesystem for røygassene.
- brenning av avfall kan avgi skadelig og giftig aske og røyk, som blant annet kan fremkalle allergier og på andre måter ha negativ helsepåvirkning.
- alt avfall skal leveres til godkjente mottak/miljøstasjoner, og privat dumping eller brenning i naturen er forbudt. Dette gjelder både for private og bedrifter.
- henvendelser fra publikum om ulovlig brenning av avfall skal rettes til kommunen og/eller brannvesenet.

Faktaarket er utviklet i et samarbeid mellom kommunene i Gjøvikregionen, Horisont Miljøpark IKS og Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter

Vedlegg 4

Referanser:

Fias. (u.å.). *Farlig avfall – tre*. [Faktaark-FARLIG-AVFALL-Tre.pdf \(fias.no\)](#)

Folkehelseinstituttet (2018, 28. Juni). *Deponering og forbrenning – råd og føringer*. [Deponering og forbrenning - råd og føringer - FHI](#)

Forskrift om åpen brenning og brenning av avfall i småovner, Gjøvik. (2017). *Forskrift om åpen brenning og brenning av avfall i småovner, Gjøvik kommune, Oppland*. (FOR-2017-06-15-2261). Lovdata. [Forskrift om åpen brenning og brenning av avfall i småovner, Gjøvik kommune, Oppland - Lovdata](#)

Forskrift om brenning av avfall, Nordre Land. (2010). *Forskrift om åpen brenning og brenning av avfall i småovner, Nordre Land kommune, Oppland*. (FOR-2010-02-26-374). Lovdata. [Forskrift om åpen brenning og brenning av avfall i småovner, Nordre Land kommune, Oppland - Lovdata](#)

Forskrift om brenning av avfall, Vestre Toten. (2007). *Forskrift om åpen brenning og brenning av avfall i småovner, Vestre Toten kommune, Oppland*. (FOR-2007-05-03-708). Lovdata. [Forskrift om åpen brenning og brenning av avfall i småovner, Vestre Toten kommune, Oppland - Lovdata](#)

Forskrift om brenning av avfall, Østre Toten. (2006). *Forskrift om åpen brenning og brenning av avfall i småovner, Østre Toten kommune, Oppland*. (FOR-2006-02-09-279). Lovdata. [Forskrift om åpen brenning og brenning av avfall i småovner, Østre Toten kommune, Oppland - Lovdata](#)

Lofoten Avfallsselskap IKS (u.å.). *Søppelbål*. [Søppelbål – LAS Lofoten \(las-lofoten.no\)](#)

Søndre Land kommune (2020, 12. juni). *Luften er for alle!* [Søndre Land - Luften er for alle! \(sondre-land.kommune.no\)](#)

Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS (DNV) ble etablert som et aksjeselskap i 2008 og eies av kommunene Nordre Land og Søndre Land. DNV tilbyr en rekke miljøfaglige tjenester og har opparbeidet betydelig kompetanse innenfor naturrestaurering, skjøtsel og naturtypekartlegging. Selskapet jobber for at naturmangfoldet ivaretas og brukes på en bærekraftig måte, og formidler dette gjennom nyskapende naturveiledning. Du finner oss ved Dokkadeltaet naturreservat. Våtmarkssenteret har rullerende utstillinger og er åpent for besøkende i sommermånedene.

Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS Gamlevegen 84, 2879 ODNES Tlf: +47 61 10 00 20 E-post: post@dokkadeltaet.no www.dokkadeltaet.no

